

4. Врегулювання проблемних питань працевлаштування та захисту прав інвалідів у сфері праці : практ. посіб. / уклад. О. В. Бабак, І. В. Гладка, Н. М. Малиновська, В. Й. Скаковська ; за заг. ред. В. М. Дьяченка, М. Л. Авраменка. – К. : «Ун-т Україна», Всеукр. Центр професійної реабілітації інвалідів, 2007. – 156 с.

5. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України, від 21.03.1991 р. № 21 // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). – 1991. – № 21. – ст. 252.

*ВАКОЛЮК С.М., доктор філософії в галузі права,
завідувач кафедри правознавства
Вінницького інституту університету «Україна»*

DOI: 10.58521/978-966-924-433-8-2017-216-26-31

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Правове поле життя та діяльності осіб з інвалідністю хоча й містить багато позитивних кроків на шляху вирішення численних проблем, але є переважно декларативним, не забезпеченим матеріальними ресурсами та механізмами управлінського впровадження. Існуюча система соціального захисту осіб з інвалідністю потребує суттєвих змін, доповнень і модернізації. Рівень соціально-правового захисту населення в нашій країні в умовах хронічної інфляції не дає змоги повною мірою задовольнити найсуттєвіші потреби осіб з інвалідністю, які потерпають не лише від матеріальних нестатків, а в багатьох випадках також і від усвідомлення власної нереалізованості та соціальної незатребуваності в суспільстві. В таких умовах все більше осіб з інвалідністю намагаються змінити своє життя шляхом пошуку підходящої роботи та в разі потреби підвищити рівень своєї кваліфікації або набути нової спеціальності для подальшого працевлаштування.

У багатьох розвинених країнах, одним із механізмів досягнення цієї мети є розвиток соціального підприємництва. Справа в тому, що перехід до постіндустріального, інформаційного суспільства призводить до корінних змін в сфері праці, зокрема трудових відносин. Тому, актуальним стає використання на практиці такої інноваційної для нашого суспільства соціальної технології як соціальне підприємництво. А недостатня наукова розробка, теоретична та практична значимість окреслених питань, недосконалість законодавчої бази, ускладнення умов працевлаштування, зростання безробіття та інші фактори зумовлюють актуальність даної теми.

Метою роботи є обґрунтування доцільності використання

технології соціального підприємництва в ефективності працевлаштування осіб з інвалідністю.

Значний внесок у розвиток соціальної політики в сфері зайнятості осіб з інвалідністю та потенціалу їх робочої сили на ринку праці, внесли: О. Бабак, Ю. Гладкий, А. Лесько, Е. Лібанова, В. Маруніч, Н.Малиновська, Н. Плахотнюк, В.Сушкевич. Серед сучасних українських дослідників якості життя та проблем людей з вадами, варто виділити В.В.Андріїв, Б.І.Сташківа, Є. Головаху, Н. Паніну, І. Прибиткову, Ю. Саенка, А. Андрющенко, В. Ніколаєвського, О. Плахову.

На сьогодні в Україні проживає більше 2,5 мільйона осіб з інвалідністю. Майже кожен вісімнадцятий громадянин – особа з інвалідністю, особа, яка потребує допомоги та підтримки з боку держави не тільки у фінансовому плані, а в першу чергу, допомоги у створенні умов для економічної та соціальної інтеграції у суспільне життя.[1]

Для ефективної реалізації проголошеного державою права на працю осіб з інвалідністю та забезпечення отримання підходящої роботи особами з інвалідністю, які бажають працювати, особливої актуальності набуває постійна підтримка процесу їхнього працевлаштування та збільшення кількості зайнятих осіб з інвалідністю у державних та громадських установах і на підприємствах.

Одним з провідних важелів забезпечення практичної реалізації людського потенціалу нації, є створення умов для гідної праці осіб з інвалідністю. Реалізація права людини на працю відіграє визначальну роль у процесі її соціалізації, створює мотивацію для самовдосконалення та розвитку трудового й творчого потенціалу нації в цілому.

На сьогоднішній день соціальне підприємництво є новим та перспективним етапом розвитку бізнес-відносин в Україні. Адже, саме зараз стають доволі актуальними питання підвищення стандартів у галузі праці, враховуючи проблеми охорони навколишнього середовища, боротьба з бідністю, а також захист прав людини, у тому числі і осіб з інвалідністю. Саме соціальне підприємництво є одним з ефективних шляхів реалізації права на працю осіб з інвалідністю.

Як термін, «соціальне підприємництво» вперше було використано у США у 1970-х роках неприбутковими організаціями. Кілька цих організацій розпочали свій бізнес, щоб створити робочі місця для соціально незахищених категорій населення. Основна ідея полягає в тому, що соціальне підприємництво може виконувати дві

функції: мати позитивний соціальний вплив і бути фінансово незалежним та прибутковим. Тобто соціальне підприємництво – це поєднання соціальної місії та комерційного підходу. Маючи на меті вирішення конкретної соціальної проблеми, підприємці залучають ресурси для досягнення своєї місії, при цьому отримуючи прибутки від такої діяльності. Соціальне підприємництво стає реальним механізмом розв'язання проблем суспільства, і в Україні з'являються приклади такої роботи. Підприємництво у соціальній сфері, бізнес із соціальною місією, або підприємницька діяльність благодійних та громадських організацій, – охоплює різні соціально вразливі верстви населення.[2]

Соціальне підприємництво тлумачиться як підприємницька діяльність, яка направлена на пом'якшення або вирішення соціальних проблем і характеризується наступними основними ознаками: соціальний вплив – цільова спрямованість на вирішення або пом'якшення існуючих соціальних проблем; інновації – застосування нових, унікальних підходів, що дозволяють підвищити соціальний вплив; самооплатність і фінансова стійкість – здатність соціального підприємства існувати за рахунок доходів, одержуваних від власної діяльності; масштабність – збільшення масштабу діяльності соціального підприємства (на національному й міжнародному рівнях) і поширення досвіду (моделі) з метою підвищення соціального впливу; підприємницький підхід – здатність соціального підприємця долати недоліки ринку, знаходити можливості, акумулювати ресурси, розробляти нові рішення, що позитивно впливають на суспільство в цілому. [3].

Метою соціального підприємництва є покращення умов праці, запровадження соціальної відповідальності бізнесу, полегшення доступу до ринку праці та вирішення питань безробіття. Одним із завдань соціального підприємництва, є створення робочих місць які б відповідали усім соціальним стандартам, враховували б потреби осіб з інвалідністю та були б пристосованими для них.

Проте, основною перепоною для українського бізнесу у створенні таких місць є відсутність належних правових, економічних та організаційних умов.

В Україні немає нормативного акта, який би визначив взаємні зобов'язання держави та підприємців у даній сфері, що абсолютно нівелює бажання підприємців створювати соціально орієнтовані робочі місця

В нашій державі діють ряд міжнародних документів, які регулюють питання соціальної діяльності бізнесу. Насамперед це Глобальний Договір Організації Об'єднаних Націй.

Завданням Договору є впровадження основних трудових та соціальних стандартів у сфері праці. При цьому, важливе значення надається забезпеченню належних умов праці для осіб з інвалідністю. До цього Договору виявляють бажання приєднатись все більше і більше підприємців.

Крім того, Законом України від 16.12.2009 р. було ратифіковано Конвенцію про права осіб з інвалідністю і Факультативний протокол до неї, якою визначено та гарантовано основні права осіб з інвалідністю на соціальний захист та працевлаштування. Незважаючи на вище наведені міжнародні договори, в Україні відсутня повноцінна внутрішня нормативно-правова база яка б у повній мірі врегулювала проблемні сторони соціального підприємництва. Так, немає нормативного акта, який би визначив взаємні зобов'язання держави та підприємців у даній сфері, що абсолютно нівелює бажання підприємців створювати соціально орієнтовані робочі місця. З метою вирішення даного питання Урядом України має бути розроблений проект Закону України «Про соціальне підприємництво». [4]

Для розширення можливостей надання гарантій працевлаштування для цієї категорії працівників варто запозичити закордонний досвід щодо виконання роботи в дистанційному режимі, що значно допоможе регулювати зайнятість такої «проблемної» категорії робочої сили, як особи з інвалідністю. Про ефективність і вигідність зазначеної форми зайнятості свідчить той факт, що в Європі нараховується близько 20 млн осіб, які працюють дистанційно. [5]

Крім правової, важливу роль відіграє економічна складова соціального підприємництва. Держава по суті відмовилась від підтримки підприємств, що створюють робочі місця для осіб з інвалідністю. У зв'язку із цим треба звертатися до керівництва країни із пропозицією передбачити спеціальні кредитні програми у державних банках для таких підприємств. А також полегшити податкове навантаження на них, зокрема відповідні податкові пільги доцільно виписати у нещодавно прийнятому Податковому кодексі України. Провідне місце у сфері соціального підприємництва займають організаційні умови. Не можна не погодитись із думкою, для того, щоб скоординувати державну політику у цій сфері, слід створити при Міністерстві соціальної політики України Державний департамент з питань підтримки соціального підприємництва. Його основною метою має стати надання юридичної та організаційної допомоги підприємцям, з питань соціальної відповідальності бізнесу та створення соціально орієнтованих робочих місць. Не слід відкидати і неурядові громадські організації, які держава має залучати до

популяризації соціального підприємництва.

Підводячи підсумок можна стверджувати, що особи з інвалідністю як і раніше належать до найбільш соціально-незахищеної категорії громадян. Пенсії та допомоги для цієї категорії населення є важливим джерелом для існування. Тому головна мета соціальної політики України має бути орієнтована на сприяння зайнятості осіб, які потребують соціального захисту і не здатні на рівних умовах конкурувати на ринку праці, шляхом: стимулювання зацікавленості роботодавців у працевлаштуванні на перше робоче місце за отриманою професією (спеціальністю) насамперед молоді та осіб з інвалідністю, осіб інших соціально вразливих верств населення; застосування гнучких умов трудового договору, зокрема для молоді та осіб з інвалідністю; сприяння підвищенню рівня охоплення професійним навчанням осіб з інвалідністю; забезпечення рівних можливостей та реалізації конституційних прав цієї категорії громадян, створення сприятливих правових, політичних, соціально-економічних, медичних, психологічних, організаційних умов і гарантій для їх інтеграції в суспільство. Зокрема, значну увагу слід приділити соціальному підприємництву.

Адже розвиток соціального підприємництва – це гармонізація суспільних і комерційних інтересів, механізм включення представників економічно-активного населення до продуктивної праці. А соціальна відповідальність суб'єктів соціального підприємництва є визначальним фактором його подальшого розвитку замість того, щоб просити пожертви, соціальне підприємство пропонує актуальні для ринку послуги, і запорукою успіху є не благодійна діяльність, а висока, конкурентна якість запропонованих послуг. Це діяльність, що має реальну соціальну користь.

Список використаних джерел

1. Працевлаштування та зайнятість людей з інвалідністю : Довідник для роботодавців (упоряд. Т. В. Семигіна, О. Л. Іванова). – К. : Програма розвитку ООН, 2010.

2. Скіпальський А. Дзеркало тижня [Електронний ресурс] / А. Скіпальницький // Дзеркало тижня. - №20. – 2006. Режим доступу до ресурсу : http://dt.ua/SOCIETY/sotsialne_pidpriemnitstvo_biznes_dlya_bidnih_chi_ev_olyutsiya_svidomosti-46800.html

3. Вікіпедія: вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://ru.wikipedia.org/wiki/ua>.

4. Горленко В. В. Соціальне підприємництво є перспективною галуззю [Електронний ресурс] / В. В. Горленко // ВГО «Сила Країни» : від 03.02.2011. – Режим доступу до ресурсу : <http://syta.org.ua>

5. Кравченко М. В. Дистанційна освіта як прогресивна форма навчання / М. В. Кравченко // Теорія і практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХАРІДУ «Магістр», 2006. – С. 305-311.

*ЄВАСЬ Т.В., старший викладач
кафедри економіки та менеджменту
Вінницького інституту Університету «Україна»*

СТАН ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Освіта створює основу інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави, а її отримання – невід’ємне право кожного громадянина. Згідно з принципами, проголошеними Конституцією, держава забезпечує доступність освіти для нормативних та ненормативних учнів та здобувачів вищої освіти. Так, в Україні на законодавчому рівні закріплено захист права осіб з особливими освітніми потребами на здобуття знань у дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах. Реалізація даного права передбачає створення та функціонування системи інклюзивної освіти, що потребує фінансового забезпечення в першу чергу за рахунок державного та місцевих бюджетів.

Сьогодні, на жаль, окремого фінансування освіти для дітей з особливими освітніми потребами немає і його не закладено в бюджет. Унаслідок цього постає проблема недостатнього матеріально-технічного та кадрового забезпечення навчальних закладів (відсутність спеціального допоміжного навчального обладнання, спеціально розроблених навчальних методик та програм інклюзивного навчання, недостатня чисельність спеціально підготовлених фахівців для роботи з людьми з інвалідністю).

Аналіз видатків на освіту в 2016 р. дозволяє зробити наступні висновки:

- фінансування освіти у 2016 р. зросте на 1,6 млрд. грн. (5,2%);
- частка видатків на освіту у державному бюджеті України в 2016 р. становитиме 4,84%, тоді як у 2015 р. – 5,28%;
- на 0,05 млрд. грн. (62,5%) збільшилось фінансування дошкільної освіти;
- фінансування загальної середньої освіти і вищої освіти збільшилось на 2,58% і 5,57% відповідно;
- видатки на професійно-технічну освіту зменшились на 0,64%